

Vårt Dnr: E-20121029-1

Vår ref: Bengt Tandberg

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över: Sänkta trösklar – högt i tak. Arbete, utveckling, trygghet, SOU 2012:31 från Elöverkänsligas Riksförbund

Elöverkänsligas Riksförbund är en handikapporganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Handikappförbunden som organiserar 39 handikappförbund.

Förbundet har för närvarande ca 3000 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en erkänd funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av "Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken" antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det "universellt utformade samhället" en central utgångspunkt.

Tyvärr har det okritiska anammandet av ny teknik, det vill säga utbyggnaden av trådlös teknik, medfört en kraftigt försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga de senaste 15 åren. Detta har skett trots att varningssignalerna har hopat sig såväl i form av forskningsrapporter som de drabbades erfarenheter.

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom "Class 2B carcinogen", det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly¹.

Europarådet uppmanade i sin Resolution 1815 ifrån 27 maj 2011² medlemsländerna att bland annat:

[...]

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

1 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande:
http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

2 Europarådets Resolution 1815 (2011), The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment, Länk till originaltext:
http://assembly.coe.int/ASP/Doc/ATListingDetails_E.asp?ATID=11332

[...]

8.2. i fråga om privat användning av mobiltelefoner, trådlösa DECT-telefoner, WiFi, WLAN och WIMAX för datorer och annan trådlös utrustning, som elektroniska barnvakter:

8.2.1. i överensstämmelse med försiktighetsprincipen, sätta förebyggande gränsvärden avseende långtidsexponering för mikrovågor i all inomhusmiljö, vilka inte får överstiga 0,6 volt per meter, och på medellång sikt minska det till 0,2 volt per meter;

8.2.2. genomföra lämplig riskbedömning för all ny typ av elektrisk utrustning innan licensiering;

8.2.3. införa tydlig märkning, som anger förekomst av mikrovågor eller elektromagnetiska fält, utsänd effekt eller SAR5-värdet för utrustningen samt eventuella hälsorisker i samband med dess användning;

8.2.4. öka medvetenheten om potentiella hälsorisker med trådlösa DECT-telefoner, babyvakter och andra hushållsapparater som avger kontinuerligt pulsade vågor, om dessa ständigt står i standby, och rekommendera användning av trådbundna, fasta telefoner i hemmet, eller, om det ej är möjligt, åtminstone rekommendera modeller som inte ständigt avger pulsade vågor;

[...]

I många fall skiljer sig den typiska situationen för personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet ifrån andra som berörs av denna remiss: De flesta har från början en god utbildning och fast anställning sedan flera år. De lever och arbetar utan symtom. Det är miljöförändringar på arbetsplatsen (ofta införande av trådlös teknik) och/eller teknisk utrustning som avger elektromagnetiska fält som ger upphov till funktionshinder!

På följande sidor anges våra synpunkter på utredningens förslag, dvs kapitel 7.

sida Underlag/referens med *kursiv* stil, våra kommentarer med rak stil

316 **7.4 Lönestöd hos befintlig arbetsgivare**

"Förslag: Lönestöd för utveckling och lönestöd för trygghet ska kunna lämnas till befintlig arbetsgivare som fullgjort sin rehabiliteringsskyldighet för en arbetstagare vars arbetsförmåga försämrats under pågående anställning."

För elöverkänsliga personer i arbetsför ålder motsvarar detta troligen den vanligaste situationen:

- Man har en längre anställning, men miljöförändringar på arbetsplatsen ger så svåra besvär att arbetsplatsen behöver åtgärdas för att den anställde ska kunna fortsätta sitt arbete. Det är i ett sådant läge vanligt att arbetsgivaren är ovillig att helt eller delvis bekosta nödvändiga åtgärder.

Då är det önskvärt att samhället antingen kan medverka till anpassningen av arbetsplatsen, eller om det inte är möjligt, kompensera för den nedsatta arbetsförmågan så att den anställde åtminstone kan behålla sin plats inom arbetslivet.

330 **7.12 Vägar in för unga med aktivitetsersättning**

"Bedömning:

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bör genomföra en gemensam utredning av den enskildes resurser och förmåga till arbete med eller utan lönestöd inför prövning av rätt till aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga.

De särskilda reglerna som finns för de personer som hade rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde innan juli 2008 bör även gälla för personer som har rätt till aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga. De särskilda reglerna innebär att personen kan arbeta eller studera efter sin förmåga utan att bli föremål för en förnyad prövning av arbetsförmågan."

Vi tillstyrker förslaget. Utan samverkan mellan FK och AF kan det inte fungera. Det är viktigt att ärenden inte hamnar mellan stolar, som nu ofta är fallet när det gäller elöverkänsliga.

7.13 Möjligheter för Arbetsförmedlingen att samarbeta med kommunen för att anordna arbetsprövningsplatser

"Förslag: I förordningen (2007:1364) om Arbetsförmedlingens samarbete med kommuner om arbetsmarknadspolitiska program ska det finnas en bestämmelse om att Arbetsförmedlingen får träffa överenskommelser med kommunen om förberedande insatser avseende aktiviteter inom ramen för arbetslivsinriktad rehabilitering som regleras i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program."

Vi tillstyrker förslaget efter som det öppnar nya vägar att skapa arbetsprövningsplatser.

sida Underlag/referens med *kursiv* stil, våra kommentarer med rak stil

332 **7.14 Fördjupad kartläggning och vägledning**

Av utredningen framgår inte klart om samtliga åtgärder som tidigare var möjliga i upp till 3 månader fortfarande är tillgängliga, men nu upp till 6 månader, eller om man de facto tar bort ett eller flera verktyg – i det senare fallet anser vi det oklokt.

334 **7.15 Utvärdera bedömningsstöd, metoder och tjänster**

”Förslag: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ges i uppdrag att utvärdera Arbetsförmedlingens arbetssätt med bedömningsstöd, metoder och tjänster inom ramen för Arbetsförmedlingens uppgift att bedriva arbetslivsinriktad rehabilitering.”

Vi tillstyrker förslaget att göra en utvärdering av Arbetsförmedlingen. Det viktigaste är att de arbetssökandes erfarenheter tas tillvara vid utvärderingen.

Vi instämmer i mycket av Handikappförbundens yttrande om denna remiss, men vill speciellt framhålla vikten av dessa punkter:

”- Att fortsatta satsningar görs på informationskampanjer som syftar till att motverka negativa attityder och fördomar inom arbetslivet.

- Att diskrimineringslagen förstärks så att underlåtenhet att vidta skäligen åtgärder mot otillgänglighet för personer med funktionsnedsättning inkluderas i lagen.

- Att tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar inkluderas i det systematiska arbetsmiljöarbetet.”

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Per Segerbäck, Ordförande